

Liefde en leed onder de Ghanese zon
Belevissen van een onderzoekstagiair
in de Afrikaanse Goudkust

Eerste druk, maart 2012

© 2012 Jacinta Aalsma

Correctors: Marien Kempeneers & Mathijs Hulster

ISBN: 978-90-484-2297-5

NUR: 508

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer

www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Liefde en leed onder de Ghanese zon

*Belevissen van een onderzoeksstagiair
in de Afrikaanse Goudkust*

Jacinta Aalsma

Contents

1. In between cultures	7
2. Happy Eastern!	10
3. Zwetend door het leven	13
4. Wat te vinden in Ghana, Afrika voor beginners?	17
5. Verbazende openbaringen in het middelpunt van de wereld	21
6. Ik ben een saai persoon die danst, geniet en lacht!	26
7. Van gestreste arts tot dronken traditionele genezer	31
8. Hoe gezond & gelukkig te integreren in Ghana	34
9. Flirten: het antwoord op de Afrikaanse bureaucratie	38
10. Egoïsme de barrière voor ontwikkeling?	42
11. I love you!	46
12. It's a crazy world	49
13. Home sweet home?	51
Verklarende woordenlijst	52

1. In between cultures

Gisternacht ben ik om vier uur in de ochtend vertrokken uit Accra naar de Volta Regio in het oosten van Ghana. Het was het laatste gedeelte van mijn reis, gestart in Nederland en het begin van het praktische gedeelte van mijn Master onderzoek Gezondheidswetenschappen. Mijn Ghanese stagebegeleider reed ons in een flink tempo door de nog donkere wereld. De kwaliteit van de wegen liet hier en daar te wensen over. Na een rit van drie uur, waarin ik soms mijn ogen maar even dicht deed vanwege de angstaanjagende snelheid en de vermoeidheid, kwamen we aan bij het weeshuis. In een flits had ik tientallen nieuwsgierige kinderoogen op mij gericht die mij aandachtig onderzochten en enkele moedige kinderen vuurden vragen op mij af. Het weeshuis bestaat uit twee kleine gebouwen. Het kleinere gebouw dient als kantoor en keuken. Het grotere gebouw vormt de slaapzalen, een grotere zaal en opbergkamer. Het weeshuis is omringd door een hoge muur, zodat het een afgesloten geheel vormt.

Een tenger meisje van een jaar of twaalf nam mijn koffer op haar hoofd en droeg die over een zandpad naar mijn eenkamerappartementje, iets verderop. Ietwat onwennig pakte ik mijn koffer uit. Na wat rust besloot ik weer naar het weeshuis te gaan waar het ontbijt op mij wachtte: een gebakken ei met een homp wit brood. De andere vrijwilligers legden mij de gang van zaken uit in het weeshuis, terwijl de kinderen hun ontbijt naar binnen werkten: een soort witte brei met brood. Plots komen onder leiding van een oudere jongen verschillende jonge kinderen het kantoor binnengedruppeld. Geroutineerd roept hij de namen van enkele kinderen op en

geeft ze verschillende pillen en poeders. Het is medicijntijd leer ik. Twee Amerikaanse meiden die hier al aardig thuis zijn, leiden mij verder rond door het dorp en in het weeshuis. Voor hen is het nog onduidelijk wat ik hier kom doen en wat mijn rol gaat zijn. Ik ben de eerste stagiair van het weeshuis die onderzoek gaat doen in opdracht van haar universiteit. Het weeshuis is nu een paar jaar oud en steunt vooral op vrijwilligers. Ik loop zelf ook nog wat hulpeloos en onwennig rond. Maar met al die lieve en soms brutale kinderen, die echt geweldige kunnen dansen door hun soepele heupen en natuurlijke swing, ga ik hier snel mijn plek vinden.

Het verblijf hier is minder primitief dan verwacht. Er is elektriciteit in mijn appartement en een kraan om je emmer te vullen voor je douche. Een 'echte' douche is ook mogelijk in het weeshuis of in een van de gasthuizen van de vele vrijwilligers in de omgeving. Nu duidelijke leiding even afwezig is, kan het hier soms best een chaos zijn. Alle eenentwintig kinderen rennen op je af: "Auntie, auntie!" Zo worden de vrouwelijke vrijwilligers hier genoemd. Gisteren ging ik met een groep Amerikaanse meiden mee die *HIV/Aids* voorlichting gingen geven op scholen. Ik heb met verbazing toegekeken hoe ze dit zonder enige ervaring vol overtuiging deden. Ze verkondigden dat de beste manier om *HIV/Aids* te voorkomen, 'geen seks voor het huwelijk' is. Mijn Ghanese en Nederlandse begeleiders hadden mij eerder verteld dat de Amerikaanse cultuur dikwijls botst met de Ghanese cultuur. Er schijnt hier veel geroddeld te worden door de vrijwilligers en lokale staf. De oprichters van het weeshuis lopen tegen veel obstakels aan. Het lijkt zo'n ongelofelijk mooi initiatief een weeshuis oprichten, maar ik heb als scepticus mijn twijfels.

Ik merk dat mensen in Ghana veel meer gewend zijn aan westerlingen dan bijvoorbeeld in Segenal, Kenia of Oeganda. Ik

kan hier rustig rondlopen zonder dat het hele dorp achter mij aan komt en de kinderen mij voortdurend willen aanraken. In de wetenschap dat ik hier de komende drie maanden verblijf is dat best een fijn idee. Je kunt hier meer ondernemen dan ik had verwacht. De centrum van het dorp is bijvoorbeeld op loopafstand. Ik probeer het rustig aan te doen, want door de warmte en afwezigheid van wind of airco is het goed zweten.

Die middag trek ik moe maar voldaan eropuit in het dorp. Ik loop een klein winkelcentrum in en kijk nieuwsgierig rond bij de verschillende kraampjes en winkeltjes. Ik zie ijs, koekjes, en verbaas me over de hoeveelheid aan fruit: ananas, avocado's, bananen, mango's. In het weeshuis hoorde ik dat er om de twee dagen een leuke markt is, waar je allerlei soorten stoffen kunt kopen en zelf kleding en tassen kunt laten maken bij de vele lokale kleermakers. Erg handig om te weten. Ik kijk ernaar uit!

Een kleermaker is geconcentreerd bezig met het maken van een jurk.

2. Happy Eastern!

De lucht is hier flink geklaard nu mijn stagebegeleiders die de leiding hebben in het weeshuis weer zijn gearriveerd vanuit Accra. Iedere betrokkene had weer een ander verhaal over de oprichters, het project waar mijn onderzoek deel van uit maakt en het weeshuis. Ik wist niet meer wat ik moest geloven of ervan vinden. De vrijwilligers hadden te horen gekregen dat ze geduld moesten hebben totdat alwetende Jacinta zou arriveren uit Nederland en haar geweldige onderzoek zou gaan uitvoeren. Ik snapte in eerste instantie ook niets van het gedrag van de vrijwilligers. Ik voelde mij overbodig en lastig. Nadat de leiding met iedereen afzonderlijk heeft gepraat, zijn de meeste puzzelstukjes op hun plaats gevallen en zijn de betrokkenen weer gemotiveerd en open naar elkaar toe. Door deze ervaring en mijn ervaring in Kenia, stel ik steeds meer vraagtekens bij de werkelijke behoeftes van ontwikkelingwerkers. Wat is de werkelijke reden dat ze lange tijd in de primitiviteit leven om goed te doen? Aandacht? Erkenning? Als je echt veel aandacht wilt kun je beter niet naar Ghana gaan. Hier zijn ze gewend aan blanken en kun je dus rustig over straat banjeren.

Pasen wordt hier groots gevierd. Het schijnt zelfs belangrijker te zijn dan Kerstmis. De kinderen en vrijwilligers werden tijdens Pasen uitgenodigd bij rijke Ghanezen om de hoek. We werden verwend met smakelijk drinken en eten terwijl er heerlijke muziek werd gedraaid. Ik heb vol bewondering gekeken naar jochies van twee die de sterren van de hemel dansen. Vandaag zijn de kinderen uitgenodigd bij een ander weeshuis voor spelletjes en Miss Ghana

schijnt op bezoek te komen. Vervelen hoeft je je hier in ieder geval niet met al die kinderen is er altijd wel wat te doen. 's Avonds gaan de vrijwilligers vaak nog een biertje drinken. Met Pasen keken vele Ghanezen flink diep in het glaasje. Ik lag heerlijk te dromen.

De gang van zaken in het weeshuis is een hele openbaring. Zeven kinderen zijn hiv positief en daarom is het twee keer op een dag medicijntijd. De kinderen moeten dan strikt hun medicijnen innemen. De kinderen zijn heel zelfstandig. Ze doen de dagelijkse activiteiten hoofdzakelijk zelf, waaronder kleren wassen, aankleden, schoonmaken en koken. De oudere kinderen helpen de jonge kinderen. De kinderen in het weeshuis hebben het goed voor elkaar. Elke vrijdag en zaterdagavond is het filmavond. Over het algemeen hoeven zij minder hard te werken in vergelijking met de families waar zij vandaan komen.

Er loopt ook een tweeling rond waarvan één van de jongens wel hiv positief is en de ander niet. Wat een enorm verschil! De gezonde jongen is een stuk groter en vrolijker. Hun moeder leeft nog wel. Zoals bij de meeste kinderen is vaak één ouder nog in leven, maar niet meer in staat om voor hun kind te zorgen, omdat ze vaak zelf hiv positief zijn. Door hun verzwakte immuunsysteem zijn de kinderen vaker ziek, waardoor het ziekenhuis plat wordt gelopen. Er zijn ook twee ex-kindsclaven in het weeshuis die door hun ouders zijn verkocht om dag in dag uit keihard te werken in de visindustrie. Toen ik dit hoorde, kon ik het rare huilende gedrag beter plaatsen. Over hiv/Aids spreken we niet. We noemen het de 'zieke kinderen', omdat er een enorm stigma aan hiv/Aids kleeft. Wat ook de reden is dat vele hiv/Aids wezen verwaarloosd en geïsoleerd worden.